

MODALITĂȚI DE STIMULARE A CREATIVITĂȚII LA PREȘCOLARI

WAYS TO STIMULATE CREATIVITY IN PRESCHOOLERS

Mihaela Țuscanu, prof. învă. preșcolar

Liceul Tehnologic „Vasile Sav” Roman, jud. Neamț

Mihaela Țuscanu, teacher for preschool education

“Vasile Sav” Roman Technological High School, Neamț County

ORCID: [0000-0002-0073-7657](https://orcid.org/0000-0002-0073-7657)

CZU 373.2:036

Abstract

Stimulating creativity is a complex socio-educational approach, which simultaneously includes the phenomena of activation, training, cultivation and development by updating creative virtualities, for their access from the possible to the real, through effective affirmation.

Key-words: stimulating creativity in preschoolers, potential creative

Stimularea creativității este un demers socio-educational complex, ce cuprinde simultan fenomenele de activizare, antrenare, cultivare și dezvoltare prin actualizarea virtualităților creative, pentru accesarea lor de la posibil la real, prin afirmarea efectivă.

Receptivitatea și curiozitatea copilului, bogăția imaginației, tendința sa spontană către nou, pasiunea pentru fabulație dorința lui de a realiza ceva constructiv creativ pot fi “alimentate” și împlinite efectiv, pot fi puse adecvat în valoare prin solicitări și antrenamente corespunzătoare care astfel pot oferi multiple elemente pozitive în stimularea și cultivarea potențialului creativ propriu vârstei preșcolare.

Jocul și învățarea oferă copilului nenumarate prilejuri de a combina și recombina reprezentările pe care le dispune propriile sale imagini, ascultând povești, basme, poezii, reconstruiește mental principalele momente ale narațiunii, le inversează, le omite, le amplifică și inventează altele noi.

Astăzi, mai mult ca oricând, munca are un caracter creator, iar cunoștințele și tehnicile se înnoiesc continuu, grădinița și școala având sarcina să-i pregătească pe copii pentru a face față noilor cerințe, să găsească mijloacele cele mai eficiente pentru dezvoltarea creativității. Procedeele care stimulează procesul căutării, al descoperirii, care trezesc curiozitatea și interesul copiilor, contribuie la formarea unei gândiri originale și productive, însușiri despre care se vorbește tot mai mult în pedagogia contemporană.

Vârsta de 3-6 ani se caracterizează printr-un remarcabil potențial creator. În această acțiune, de mare răspundere, se înțelege că educatoarele din grădiniță le revine misiunea de a depista de timpuriu posibilitățile creative ale copiilor și de a crea toate condițiile optime de dezvoltare. Se știe că la preșcolari și nu numai, creația ca proces mental declanșat și susținut de creativitate se materializează în performanțele pe care le ating copiii în privința cunoașterii progresive a experienței sociale care circulă, în privința modului în care singuri rezolvă situațiile conflictuale apărute în propria gândire între cunoscut și necunoscut. Ceea ce realizează ei în activitatea ludică (în joc, desen, modelaj, activități practice) sunt acte de creație numai pentru ei nu și pentru alții, așa cum cere între altele creația propriu-zisă.

Jocul, ca activitate fundamentală a copilăriei, oferă copilului câmp larg de combinare și recombinare a propriilor reprezentări de care dispune la un moment dat.

La vârsta preșcolară, jocurile de construcție alcătuiesc o variantă importantă a jocurilor specifice acestei vârste. Aflate în corelație cu toate variantele jocului accesibile copiilor, acestea contribuie la îmbogățirea cunoștințelor, la perfecționarea și dezvoltarea deprinderilor motrice, la dezvoltarea spiritului de observație, stimulează procesul căutării și descoperirii, trezesc curiozitatea, contribuind la formarea unei gândiri originale și productive, a imaginației creatoare, la dezvoltarea motivațiilor, a intereselor, la educarea în spiritul dragostei pentru muncă. În jocurile sale de construcții, copilul se sprijină pe observațiile exterioare. Transpunându-se imaginar într-unul din cele mai impresionante domenii ale muncii oamenilor, acela al construcțiilor, copiii mânuiesc, de cele mai multe ori simbolic, materialele și uneltele miniaturale întâlnite, își încearcă îndemanarea și priceperea cerute de acțiunea începută. Își exersează pe această cale imaginația și gândirea creatoare, spiritul de observație, emoțiile și sentimentele superioare, cât și capacitatea de a duce la bun sfârșit lucrul început deja, de a lega între ei raporturi social-morale promovate de societatea în care trăiesc. În jocurile de construcție se întâlnesc cele mai fanteziste lucrări: nave spațiale, roboți, sateliți, case cu forme ciudate, oameni care pot face acțiuni imposibile în lumea reală (zboară, se topesc, se volatilizează și dispar, folosesc anumite substanțe sau energii pentru a-i “învia” pe cei “morți” în diferite bătălii etc.

În **jocurile de creație**, copiii sunt pe rând : mame, tați, educatoare, doctori, vânzători, polițiști, cosmonauți, constructori, șoferi, mecanici, brutari, farmaciști, zidari etc. Dacă la început se joacă după regulile impuse de adult, mai târziu jocul și regulile acestuia se îmbogățesc, devin mai complexe: numărul participanților se mărește sau se micșorează în funcție de necesități, se crează personaje noi, inedite, obiectele primesc alte funcții. Jocurile lor, în virtutea experienței sociale de care dispun, sunt jocuri imitative, dar există o nuanță de creativitate și în imitație. În jocurile sale, copilul are rol de adult, îmbrăcând categorii diversificate (rol de educator, de părinte, de doctor etc). Conținuturile jocului de rol sunt influențate la aceasta vârstă, atât de impresiile directe, dar mai ales de unele elemente educative din basme și povestiri.

În **jocul cu subiecte din basme și povestiri**, copiii transpun fapte povestite, având prilejul de a reproduce conținutul respectiv, nu numai prin cuvânt, dar și prin alte mijloace de expresie (gesturi, mimică), de a-și exersa imaginația și gândirea creatoare.

Copiii interpretează atât roluri pozitive cât și negative. În desfășurarea jocului, accentul cade pe interpretarea rolului, pe timbrul vocii, pe mimică și pantomimă, pe imitație și improvizație. Improvizând, copilul își găsește cadrul de afirmare și dezvoltare. Lăsat să se manifeste liber, el improvizează deosebit de fumos întrucât improvizația copilului se sprijină pe fantezie, pe experiența activ însușită, pe mobilitatea minții, a cuvântului și a gestului. Improvizația copilului este o formă de manifestare a creativității sale prin care își realizează dorințele de moment. Prin joc, copiii ajung la diferite descoperiri, își antrenează capacitățile de a acționa creativ, deoarece strategiile jocului sunt, în fond, strategii euristice, în care se manifestă istețimea, spontaneitatea, inventivitatea, inițiativa, îndrăzneala etc.

Jocul didactic, pentru a ramane joc, adică pentru a fi antrenant și viu, trebuie să includă elementele de joc. Acestea pot apărea și din îmbinarea activității cu unele situații imaginare, prin determinarea copiilor de a crea, lăsându-le liberă imaginația, încurajându-le spontaneitatea

și dezvoltându-le spiritul de observație. Creativitatea verbală se exprimă prin fluiditatea, flexibilitatea, originalitatea și elaborarea vorbirii. Pornind de la unele concepte de bază, copilul va fi stimulat prin intermediul jocului didactic să construiască expresii verbale, să le găsească cât mai multe semnificații, să le combine în construcții cât mai bogate, mai suple și diversificate. Copilul de vârstă preșcolară se joacă cu cuvintele, este atras de anumite sonorități, creează uneori cuvinte pentru a-și compensa lacunele în exprimare. Răspunzând unor sarcini simple (denumirea unor cuvinte care încep cu o silabă dată), copilul dovedește fluentă și flexibilitate verbală.

Activitățile artistico-plastice sunt modalități eficiente de stimulare a actului creator prin toate formele de organizare. Ca modalitate artistică de exprimare, desenul reprezintă pentru copii cu totul altceva decât pentru adulți. Copilul vede lumea cu ochii proprii și numai după aceea începe să o perceapă așa cum o vede adultul. Aceasta nu înseamnă că desenele copilului sunt expresia unei percepții denaturate a realității obiective. În procesul desenării, copilul se identifică cu propria experiență și astfel, descoperă propria sa cale de cunoaștere și expresie. Copilul se joacă cu creioanele pe hârtie chiar de la vârste la care nu știe să țină în mână nici creionul, nici hârtia; dă jocului o semnificație, imită din activitatea adultului și treptat, pe măsură ce-și formează deprinderi de lucru (cu creionul, pensula, hârtia), desenează forme noi, creează fără a mai imita în totalitate. Unele dimensiuni ale creativității (fluiditate, flexibilitate, originalitate, elaborare) le întâlnim, din plin, în desenele lor. În desen copiii redau imagini care reflectă realitatea înconjurătoare. Jocul cu diverse culori sau forme este jocul apropierei de sensuri multiple ale lumii reale, dorite și imaginate.

Și **modelajul** este îndrăgit de copii încă de la grupa mică. În lucrările de modelaj ei reprezintă subiecte diverse, realizează lucrări originale, despre aspectele concrete ale realității înconjurătoare. Materialul variat (lut, plastilină colorată) și procedeele diverse însușite de către copil (aplatizare, adâncire, lipire, îndoire, împletire, suprapunere etc) îi ajută să creeze teme variate, originale și deosebit de reușite.

Copilul de vârstă preșcolară este caracterizat ca fiind un bun observator al realității, de cele mai multe ori acesta amestecă realul cu creația fanteziei sale, aspect remarcat și în cadrul **activităților practice**. Aceste activități sunt foarte atractive pentru copil, pentru că îl pun în situația de a domina însușirile particulare ale materialelor, de a-și exercita imaginația și funcțiile creatoare. Destul de repede, copilul își însușește tehnicile de lucru într-o activitate practică, după care o poate desfășura liber. Dacă activitățile practice se vor desfășura în condiții favorabile, adică se vor amenaja spații adecvate, materiale variate și un ambient atractiv, activitățile practice pot constitui cadre favorabile pentru manifestarea creativității copilului. După ce copiii au fost inițiați cu tehnica de lucru și și-au format deprinderile practice (înșirare, lipire, bobinare, înnodare, îndoire, tăiere, tratarea suprafețelor, îmbinare, festonare, împletire, cusături, țesături) aceștia vor fi capabili să realizeze produse originale, inedite..

Dimensiunile creativității verbale – originalitatea, fluiditatea, flexibilitatea vor face salt semnificativ la această vârstă prin desfășurarea atractivă a activităților de educarea limbajului. Activitatea de **povestire** (povestirile după un șir de ilustrații, povestirile cu început dat create de copii, povestiri compuse după jucării sau personaje îndrăgite, povestiri după desenele copiilor, povestirea creată în relație cu o situație – problemă sau dilematică, povestirea cu transfer de cunoștințe) are valențe formative și informative. Copiii asimilează diferite informații, dar în același timp prin povestiri, povești și basme li se satisface nevoia de cunoaștere și

afectivitate, se stimulează imaginația și se constituie cadrul optim de exersare a capacității creatoare. Evenimentele reale ale copilăriei sunt transformate în lumea poveștilor prin intermediul fanteziei, al imaginației lui debordante. Gustul pentru peripeții, pentru întâmplări fantastice, pentru exagerări, este specific acestei perioade. Pornind de la un fapt simplu (o întâmplare, un personaj, o jucarie), copiii creează cu o deosebită plăcere o povestire, îmbinând realul cu imaginarul. În povestirile lor, copiii au o înclinație pentru dialoguri care animă relatarile. Sunt fascinați de dialoguri cu animale, obiecte, fenomene cu care ei sunt convinși că pot vorbi. Cuvintele povestirilor exprimă trăirile afective ale copiilor, creând o lume miraculoasă. Povestind un basm cunoscut, păstrând motivele povestirii inițiale, copiii pot modifica într-un fel original conținutul ei, pot face transferuri ale personajelor de la o poveste la alta, îmbogățindu-l cu elemente personale.

Lectura după imagini constituie un mijloc eficient de stimulare a potențialului creativ atunci când este desfășurată corespunzător. "Citirea" conținuturilor nu se limitează doar la descrierea imaginilor sau la enumerarea elementelor din tablou, ci poate deveni o autentică creație verbală. Elementele de creativitate pot fi realizate prin întrebări problemă, care solicită copiilor la un anumit tip de investigație, la a găsi cauzele unor fenomene prezentate în imagine sau a-și imagina urmările unor fapte prezente. Toate aceste manifestări creative ale copilului sunt originale în raport cu experiența sa individuală, constituind premise pentru viitoarele produse creative.

Putem vorbi deci de creativitatea (ca potențial) copilului de vârstă preșcolară, remarcată în diferite activități specifice vârstei și de stimularea ei în toate momentele zilei.

Stimularea potențialului creativ se poate face prin satisfacerea și dezvoltarea disponibilităților de care dispune copilul: imaginație liberă și debordantă, curiozitate, trebuință de autoexprimare, de independență, de investigare, de cunoaștere și de progres întâlnite la vârsta preșcolară. Potențialul creativ este o trăsătură ce există latent în fiecare copil și care poate fi dezvoltată într-un mediu socio-educational stimulant.

Adulții care se ocupă de creșterea, educarea și formarea preșcolărilor, pot fi responsabili pentru stimularea creativității acestora. Aceștia, prin trăirile afective pe care le declanșează față de copil, prin forma de motivație pe care o stimulează, prin încurajările și aprecierile manifestate față de conduita activă a copilului, contribuie la dezvoltarea capacității lor creative.

În consecință, creativitatea copilului poate fi stimulată prin modalități pedagogice concrete prin toate tipurile de activități desfășurate în grădiniță, în toate domeniile experiențiale și în toate momentele zilei fiind generatoare a unui proces de dezvoltare major în plan cognitiv, afectiv, atitudinal și comportamental.

BIBLIOGRAFIE

1. BOCOS, M., CATALANO, H. (2008), *Pedagogia învățământului preșcolar și școlar*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
2. BONTAS, I., (2007) *Tratat de pedagogie* Editura Bic All, București.
3. *** (3-4/2008), *Revista învățământului preșcolar*, București.
4. *** (1-2/2008), *Revista învățământului preșcolar*, București.